

A rendszer a Szovjetunió megszűnéséig az ügy központi szorgalmazása folytán a helyileg fölösleges állományegységek százezreitől szabadította meg a könyvtárakat, ám egészében véve nem tudta felszámolni ezt a problémahalmazt. Ennek okai között mindenekelőtt azt kell megemlíteni, hogy a megbízatásokat nem nagyon követték raktárbővítő beruházások, személyzeti és technikai fejlesztések, s így a kezdeti buzgalom mindinkább alábbhagyott mind a begyűjtésben, mind pedig a begyűjtött művek állományra szervezésében és a róla való tájékoztatásban.

A Szovjetunió megszűnése miatt „foghíjassá” vált a tárolókönyvtári struktúra, és még kevesebb „pénz, paripa, fegyver” volt bevethető a tárolókönyvtári célokra. Volt ennek a szovjet rendszernek egy elvi hátulütője is, nevezetesen, hogy „egy kalap alá” vette az elavult, „lefutott” műveket és azokat, amelyek témájuknál fogva eleve ritka keresésre „voltak ítélve”.

A mostani tervezet – a világtrendeknek megfelelően – e más és más gyökerű ritkán keresettségét figyelembe véve, két intézménytípust bíz meg a probléma megoldásával. Egyfelől a depozitáriumokat, másfelől pedig a repozitáriumokat.

Depozitáriumon olyan könyvtárak, tájékoztató és más szervezetek értendők, amelyek elismert és szabályozott gyűjtőkörükben ingyenes köteles példányokban részesülnek, s ezáltal e tekintetben

– a témájuknál fogva ritka keresettségű dokumentumokat is beleértve – gyűjteményi teljességre tesznek szert, melyet meg kell ővniük.

A *repozitárium* a depozitáriummal szemben meghatározott könyvtárak által létesített könyvraktár, amely gazdaságosan tárolja és szolgáltatja a ritkán keresett dokumentumokat.

A depozitáriumok köre a kötelespéldány-szolgáltatási törvény révén adott, a repozitáriumok hét ún. föderális körzet (úm. a központi, északnyugati, déli, volgamenti, uráli, szibériai, távol-keleti) keretében jönnek majd létre általános tudományos könyvtári és szakkönyvtári jelleggel. Fenntartásuk és finanszírozásuk ágazat- és régióközi alapon történik, esetenként föderális szintől is.

Az ismertetett koncepció sikere azon múlik, hogy

- korszerűvé válik-e az adatcsere technológiája;
- létrejönnek-e azok a gazdasági ösztönzők, amelyek meggyorsítják az állományok átadását;
- a könyvtárak felismerik-e a depozitáriumok és repozitáriumok nyújtotta előnyöket működésük és szolgáltatásaik közben.

HAHALEVA, N. I. – BAGROVA, I. Ū. – GRIHANOV, Ū. A.–STARODUBOVA, N. Z.–TOLČINSKAĀ, L. M.: Nacional'naā strategiā depozitarnogo i repozitarnogo hraneniā bibliotečnyh fondov Rossijskoj Federacii. = Bibliotekovedenie, 2. sz. 2002. p. 22–27./

(Futala Tibor)

Szakmai szabványok jegyzéke Oroszországból

A *Naučno-tehničeskā informaciā* első sorozatában a 2002. évi 6. szám egészét elfoglalja az az annotált szabványjegyzék, amely a tájékoztatói, könyvtári és kiadói szabványokat, illetve szabványtervezeteket sorolja fel. A jegyzék első fejezetében a GOST-szabványok, a másodikban az ISO-szabványok ismertetése található.

A 71 GOST-szabvány és 5 tervezet a szabványosítás alábbi műszaki bizottságainak a munkája:

- TK 191 „Tudományos-műszaki tájékoztatás, könyvtár- és kiadásügy”,
- TK 22 „Információs technológia”.

A jegyzékben ismertetett ISO-szabványok száma 136, a tervezetek pedig 14. Létrehozó bizottságai a következők:

- TK 46 „Információ és dokumentáció”,
- CTK 1 „Információs technológiák”,
- TK 37 „Terminológia (alapelvek és koordináció)”,
- TK 154 „Igazgatási, kereskedelmi és ipari dokumentumok és adatelemek”.

A jegyzék a 2002. március 1-jei állapotot tükrözi. Korrektségét garantálja, hogy az összeállítók a három rokon szakma terén folyó szabványosítás vezető szakemberei.

Az ismertetett szabványok és tervezetek jelzeteik emelkedő számsorrendjében helyezkednek el a jegyzékben. Az egyes tételek mindkét fejezetben a jelzetszám közlése után az adott szabványdokumentum orosz nyelvű címét adják meg, majd tőle egyenlőségjellel elválasztva, az angol nyelvű cí-

met. E vastag betűvel szedett leíró részben még az adott dokumentum „életjelenségeire” vonatkozó adatok (hatályosság, összefüggések stb.) szerepelnek.

A tételeket – immár normál szedéssel – a szabványdokumentum részletes annotációja zárja le.

/NEČIPORENKO, V. P. – ANTOŠKOVA, O. A. – BELOOZEROV, V. N. – LIVŠIC, M. G.: Annotirovannyj ukazatel' gosudarstvennyh i meždunarodnyh standartov po naučno-tehničeskoi informacii, bibliotečnomu i izdatel'skomu delu. = Naučno-tehničeskaja informacija, 1 ser. 6. sz. 2002. p. 1–42./

(Futala Tibor)

A szürke irodalom gyűjtésének, feltárásának és használatba adásának kérdése Lengyelországban

Lengyelországban a varsói *Információátalakító Központ (Ośrodek Przetwarzania Informacji)* vállalkozott arra, hogy nekilát az ún. szürke irodalom (különbéle dolgozatok, jelentések, tudományos értekezések és disszertációk, műszaki jelentések és adat-összeállítások, konferenciaanyagok, publikálatlan fordítások, reprintek, szabadalmi és kereskedelmi irodalom, hivatalos és politikai dokumentumok, rölapok, internetszövegek és virtuális viták) gyűjtésével, feltárásával és használatba adásával kapcsolatos kérdések rendezésének, illetve a rá alapozott országos információs rendszer megszervezésének. Ezért 2001 májusában belépett a szürke irodalom használóinak európai egyesületébe, az EAGLE-be.

A belépés ama kötelezettség vállalásával járt együtt, hogy az Információátalakító Központ késedelem nélkül a nagykönyvtárak körében országos szervezésbe kezd a gyűjtőkori megosztás céljából. 2001 októberében – nemzetközi részvétellel – tartott konferencián került sor a „zászlóbontásra”, ahol is a következő határozatok születtek:

1. A konferencia résztvevői teljes mértékben elismerik a szürke irodalom jelentőségét mind az új technológiák hordozásában, mind pedig abban a transzferben, amely a tudományos kutatások eredményeit átviszi a gazdaságba.

2. A résztvevők véleménye szerint sürgető szükség van a szürke irodalom rendszerének megszervezésére, más szóval arra, hogy az országos intézményekben gyűjtsék, feltárják, archiválják és hozzáférhetővé tegyék, átalakítsák és terjesszék ezt az anyagot bel- és külföldön egyaránt.
3. Az országos rendszer kiépítését abból a költségvetési keretösszegeből kell dotálni, amely évenként könyvtárfejlesztésre és a tudományos tájékoztatás fejlesztésére évenként rendelkezésre áll.

A lengyelországi rendszer – POLSIGLE néven – társrendszere lesz az európai rendszernek, a SIGLE-nek, amely Európa-szerte is főként a kis- és közepes vállalkozások információellátását „viseli a szíven”. A gazdaság szerkezete következtében ez az általános trend Lengyelországban még inkább érvényesülni fog.

/MALINOWSKA, Elżbieta–ŁUKASIK, Anna: Szara literatura – zasoby i funkcje informacyjne. = Bibliotekarz, 6. sz. 2002. p. 11–12./

(Futala Tibor)

A Le Monde online elérése

A *Le Monde* francia napilap online elérhető, kereshető és olvasható a Dialog NewsRoom szolgáltatás sajtóadatbázisai között. Az online napilap több mint 7500 hírforrást tár fel a világ minden részéről. Az online tartalomszolgáltatás a Dialog online

szolgáltató központ és a Le Monde Interactif kiadó közötti egyezség eredménye.
További információ: www.dialognewsroom.com

/ASLIB Managing Information, 10. köt. 5. sz. 2003. p. 10./

(R. P.)